

Minder om Grundtvig i Odsherred

O, Moders Støv og Moders Aand,
Mit Hjertes Tak de have,
Som lærte mig i Ledebaand
Paa Herrens Ord at stave.

Disse Linier, som findes indmejslede paa en Sten, der staar ved Egebjerggaarden, paa den højre Side af Landevejen fra Nykøbing til Egebjerg, og som skyldes N. F. S. Grundtvig, der selv forfattede disse Linier til Minde om sin Moder, der blev født paa denne Gaaard, kalder ogsaa for andre Minderne frem om den store Høvding i det danske Folk, der gik bort, men dog ikke anderledes, end at hans Gerning just var stilet paa, at han kunde gøre sig selv overflødig ved at vise os hen til ham, som gav Stødet til den evige Bevægelse.

Der ligger sikkert bag disse Mindeord over Moderen gemt mange og dybe Minder fra Barndommens Dage.

Vilhelm Birkedal karakteriserede efter Grundtvigs Død dennes Gerning ved at skitsere en lille Fortælling af Walter Scott, men denne Fortælling kan sikkert ogsaa karakterisere Grundtvigs Person, idet han efter et langt, begivenhedsrigt Liv for sin Tros Skyld atter fandt hjem til sine Barndoms minder.

Et lille Barn bliver stjaalet af onde Mennesker fra sin Fader og Moder, fra sin Slægts Herresæde og maa i mange Aar vandre om i det Fremmede. Da han endelig kommer tilbage og staar ved sit gamle Fædre hjem, kender han det ikke mere, han har glemt sit eget Navn, sin Fader og Moder og alle Barndoms minderne, og som en Fremmed staar han der og ser paa det alt sammen.

Der er ingen Erindringer, der dæmrer i hans Hjerne; men derimod sidder der en Kvinde ved Bækken og synger en gammel Folkesang, som hans Moder efter har sunget for ham, da han som lille Barn laa i hendes Favn.

Og alt som denne Kvinde synger, begynder dette at dæmre i hans Hjerne, han kender disse Toner igen, det er som et mildt Kvindeaa syn smiler til ham, han begynder at nynne paa Tonen, tager undertiden fejl og stammer sig frem, indtil han kan synge hele Tonen.

Paa samme Maade gaar det med Ordene, indtil han kan udtale hvert Ord i Sangen, som hans Moder har sunget for ham, og da falder det som Skæl fra hans Øjne; da husker han sit Navn og hvad hans Moder har fortalt ham med sin bløde Stemme - -

O, Moders Støv og Moders Aand –

Til Odsherred knytter der sig mange Minder om Grundtvig; men da der i Bøger og Skrifter er fortalt meget om hans Person, skal der kun her i korte Træk meddeles nogle almene Oplysninger, som ikke før har været samlede.

En af de salig hensovede Præster i Nykøbing Sj. Har i den gamle Præstebog fra 1761 skrevet følgende:

”I Nykøbing Kirke i Kirkegulvet skal der være nogle Begravelser, hvoriblandt N. F. S. Grundtvigs Stamfader, Købm. I Nykøbing Morten Tuesen, død 1618. Borgmester samme Sted i Aarene 1612-17.”

Der findes ogsaa indmuret i Væggen ved Siden af Prædikestolen en aflang Ligsten, som i Aaret 1907 blev fundet i en Gaard i Byen, hvor den brugtes til Afløbsrende fra en Vask. Ligstenen bærer synlige Mærker af Overlast med en Fremstilling af en Engel med udbredte Vinger og Glorie, i en Cirkel og ligeledes i højre Side mest beskadiget antagelig en Ørn, hvoraf noget af Kroppen ses samt Ben med Klo. Og endelig i hver Cirkel Navnetrækket S. M. T. og følgende Inskription:

Jeg ved, at min Frelser lever –

Her ligger begravet erlig oc velagt Mand Morten Tuesen, som var Borgmester - -

Der har blandt hans Efterkommere været tre Borgmestre og to Byfogeder i Nykøbing Sj., og deraf Hans Grundtvig Byfoged 1682 og dennes Søn Morten Grundtvig 1710; i øvrigt findes paa Odsherreds Folkemusæum en Stamtavle over den Grundtvigste Slægt.

Nykøbing 1928 – fra Holbæk Amts Venstreblad – juni 1928 en kronik

www.nykobingslokalhistoriske.dk

N. F. S. Grundtvigs Fader Johan Otthosøn Grundtvig fødtes Mandag den 22. November 1734 paa Sejrø som Søn af daværende Sognepræst paa Øen Ottho Grundtvig – senere Vallekilde-Hørve Menigheder.

Grundtvigs Bedstemoder var Marie Elisabeth Lauenstein, som døde den 14. Februar 1755.

I elleveaars Alderen blev Grundtvigs Fader sendt til Roskilde Latinskole, som han efter fem Aars Forløb forlod i 1750 for at blive dimitteret efter Eksamen Philosophicum ved det københavnske Universitet.

Derfra rejste han hjem til sin Fader, hvor han opholdt sig til d. 19. Juli 1753, da han fik Ansættelse i Bregninge-Bjergsted Kald.

24. Novbr. 1757 rejste han hjem igen for at assistere sin Fader, indtil han den 23. Decbr. 1758 fik Kondition i Egebjerg Præstegaard, hvor Provst J. Arctander havde mistet sin Søn. 26 Aar gammel, nemlig den 1. August 1760, blev han Kapellan i Embedet, og her var det da, at han blev kendt med sin senere Hustru Cathrine Marie Bang, der var født paa Egebjerggaarden. Hun var kun 10 Aar, da han kom til Byen, hvorfor det forment, at han endog har undervist hende.

Marie Bang var Datter af Ejeren af Egebjerg og senere af Anneberggaarden, kgl. Godsinspektør Kammerraad Chr. Bang, der to Gange var gift og i sine Ægteskaber var Fader til 19 Børn, hvorimellem Grundtvigs Moder. Da hun var 12 Aar, døde Faderen, men Aaret efter fik hun en Stedfader, nemlig Kammerraad Jacob Ulrik Hansen, der havde været Huslærer for hende og hendes Søskende, og som i 1762 flyttede fra Egebjerggaarden til Anneberggaarden.

Da Grundtvigs Fader kom til Egebjerg Præstegaard, laa denne – indtil 1776 – for Foden af Kirkebakken, umiddelbart Syd for Egebjerggaarden, saaledes at denne Gaards og Præstegaardens Have stødte sammen, og her var der da god Lejlighed til at mødes for de unge.

Venskabet udviklede sig til Kærlighed og Trolovelse, saaledes at

”Anno 1768 den 4. Oktober blev Velærværdige Hrr. Johan Grundtvig og Jomfru Cathrine Marie Bang paa Anneberg-Gaard copulerede (viede) af Høybye Sognepræst Velærværdige Hrr. Stub med de Ord. Ps. 112. 1-2”

Om dette Bryllup meddeler tvende haandskrevne Viser, som findes velbevarede i Stenstrup Musæet i Højby Sogn.

Selv nedstammende fra en Slægt, der talte Biskop Absalon mellem sine Navne, blev Grundtvigs Moder da gift ind i en Slægt, hvis Navn staar fast prentet i enhver dansk Kvindes og Mands Bevidsthed.

To Aar før Brylluppet, nemlig: Anno 1766 den 16. Novbr. blev Johan Grundtvig efter den ham af Kong Kristian den Syvende sub. Dato den 20. Oktbr. Allernaadigt meddelte Confirmation paa at være Sognepræst for Odden Menighed - - til samme sit Embede af Herreds-Provst indsat.

Her paa Odden var Grundtvigs Fader da Sognepræst i ti Aar, indtil han den 10. Juli 1776 blev kaldet til Sognepræst for Udby og Ørslev Menigheder i Sydsjælland.

Og her i Udby Præstegaard fødtes da som den fjerde Søn i Familien den 8. Septbr. 1783 Nicolaj Frederik Severin Grundtvig. Det menneske og det Navn, der fik saa stor Betydning for Folkeoplysningen i Danmark, den store Samfundsreformer, som selv ombrust og ombølget af en stor Menighed, størst blandt sin Tids Mænd, skrev de faa og dog meget talende Ord:

Bladet i Verden sig vender som Lykkespil,
under usynlige Hænder, som Gud det vil.

Blandt de Minder, Grundtvig har efterladt sig her i Herredet, skal til Slut nævnes de Linier, der staar paa den store Mindesten paa Odden Kirkegaard over de Faldne i Kampen ved Sjællands Odde.

De Snekker mødtes i Kvæld ved Hav,
Og Luften begyndte at gløde -.

Denne Sten blev bekostet af L. Friberg, daværende Ejer af Anneberggaarden.

Nykøbing 1928 – fra Holbæk Amts Venstreblad – juni 1928 en kronik

www.nykobingslokalhistoriske.dk

De sidste linier af dette Digt over de Faldne passer paa Grundtvig selv, idet han har har skrevet:

Thi skal de nævnes i løbende Tid
Fædrenes værdige Sønner

J. H.

Willemoesmonumentet paa Oddens Kirkegaard.

Mindesmærket for Grundtvigs
Møder i Egebjerggaardens Have